

คุณภาพชีวิตของอาจารย์แพทย์ ในคณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาว ชนิตา เรืองเดช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-634-608-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

QUALITY OF LIFE OF MEDICAL INSTRUCTORS IN THE FACULTY OF
MEDICINE, CHULALONGKORN UNIVERSITY

Miss Chanida Ruengdej

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science

Department of Psychiatry

Graduated School

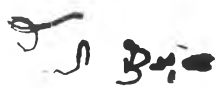
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-634-608-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คุณภาพชีวิตของอาจารย์แพทย์ในคณะแพทยศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โดย นางสาว ชนิตา เรืองเดช
ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ

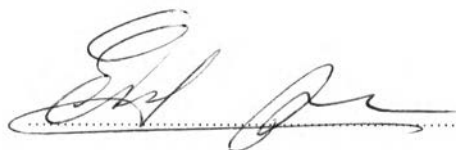
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฤงสูววรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ นายแพทย์เอม อินทกรณ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชื่อนิตา เรื่องเศษ : คุณภาพชีวิตของอาจารย์แพทย์ ในคณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (QUALITY OF LIFE OF MEDICAL INSTRUCTORS IN
THE FACULTY OF MEDICINE, CHULALONGKORN UNIVERSITY) อ.ที่ปรึกษา :
รศ. พญ. นันทิกา ทวิชาชาติ, 149 หน้า . ISBN 974-634-608-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตเชิงจิตวิสัย ของอาจารย์
แพทย์ในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาข้อมูลจากอาจารย์แพทย์
จำนวน 217 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ
โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชากรที่เป็นตัว
แทนของประชากรทั้งหมด เปรียบเทียบกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์แพทย์ในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง คือมีค่าเท่ากับ 4.91 (SD = 0.69)
จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน และพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณภาพชีวิตของอาจารย์แพทย์เพศ
หญิงในมิติของงานบริการและชีวิตสังคมสูงกว่าอาจารย์แพทย์เพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 อาจารย์แพทย์ที่มีอายุในช่วง 41 - 60 ปี มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตในมิติของงาน
วิจัย งานบริการ ความพอใจในวิชาชีพ ความพอใจในงานโดยรวม ชีวิตส่วนตัว ชีวิตสังคม อด
มโนทัศน์สูงกว่าอาจารย์แพทย์ที่มีอายุในช่วง 20-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา วิชาแพทยศาสตร์
สาขาวิชา วิชาจิตวิทยา
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิตา นิตา เวียงทอง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C745102 : MENTAL HEATH

MAJOR
KEY WORD: QUALITY OF LIFE / MEDICAL INSTRUCTORS / CHULALONGKORN UNIVERSITY

CHANIDA RUENGDEJ : QUALITY OF LIFE OF MEDICAL INSTRUCTORS IN THE FACULTY OF
MEDICINE, CHULALONGKORN UNIVERSITY. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. NUNTIKA
TAVICHACHART,MD. 149 pp. ISBN 974-634-608-3

This research has the objective to study the level of quality of life of medical instructors in the Faculty of Medicine, Chulalongkorn University. Data were obtained from three sets of questionnaire constructed by using qualitative method by indepth interviews and small focus group discussion. The result of this study show that medical instructors in the faculty of medicine,Chulalongkorn University have the quality of life level in the middle range (mean score = 4.91 , SD = 0.69 from total score = 7). Female mdical instructors have professional satisfaction and social satisfaction better than male medical instructors with statistically significant ($p < .05$).

ภาควิชา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบ แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล และ อาจารย์ นายแพทย์เอม อินทกรณ์ ที่ให้ความกรุณา ร่วมเป็นประธาน และกรรมการ สอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการแก้ไขปรับปรุง วิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์แพทย์ในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ธุรการทุกภาควิชาในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย อันเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้

ขอระลึกถึงพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้โอกาสผู้วิจัย ได้เพิ่มพูนความรู้และ ประสบการณ์ในการศึกษา และขอระลึกถึงพระคุณ ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้การอบรม สั่งสอนผู้วิจัยทั้งทางตรงและทางอ้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขอขอบคุณ คุณวชิระ ชนะบุตร คุณสุมิตรา สะสม คุณฉัตรวิบูลย์ ฉาวเกียรติ คุณพยงค์ศรี ชันธิกุล คุณ ภคิน ตามไท คุณนิสิตา ปิติเจริญธรรม คุณอิทธิ พานวัฒน์นกร คุณวัลภา วงศ์สารศรี คุณศรีสกุล ชมสวัสดิ์ คุณนงลักษณ์ ศุภจิตร์ เพื่อนปริญญาโทสุขภาพจิตรุ่นที่ 6.7 กัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา รวมไปถึง บุคคลที่ช่วยอำนวยความสะดวกด้วยประการต่างๆ อันส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งมีอาจกล่าวนามได้หมด ณ ที่นี้ ผู้วิจัยจะระลึกถึงความดีของทุกท่านด้วยความประทับใจตลอดไป

ชนิดา เรืองเดช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต.....	9
แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	11
การประเมินคุณภาพชีวิต.....	12
องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต.....	14
ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิต.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	27
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	27
ลักษณะประชากรและการเลือกตัวอย่าง.....	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
4	33
ผลการวิจัย.....	33
ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยจากกระบวนการเชิงคุณภาพ.....	33
ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยที่ได้จากแบบสอบถาม.....	36
5	43
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	43
สรุปผลการวิจัย.....	45
อภิปรายผลการวิจัย.....	47
ข้อเสนอแนะ.....	51
รายการอ้างอิง.....	52
ภาคผนวก ก.....	58
ภาคผนวก ข.....	59
ภาคผนวก ค.....	138
ภาคผนวก ง.....	141
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการจำแนกข้อคำถามของตัวแปรตาม	59
2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาควิชา	60
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร	61
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรคประจำตัว หรือภาวะสุขภาพผิดปกติ (กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายอาจมีมากกว่า 1 โรค)	62
5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางสังคม	62-65
6 แสดงลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง	66
7 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตของอาจารย์แพทย์ในมิติต่าง ๆ	67
8 แสดงข้อความที่มีคะแนนค่อนข้างสูง	68
9 แสดงข้อความที่มีคะแนนค่อนข้างต่ำ	69
10 แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพ ชีวิตระหว่างอาจารย์แพทย์ เพศชายกับเพศหญิง ที่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ .05	69
11 แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพ ชีวิต รายข้อ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างอาจารย์แพทย์ เพศชายกับเพศหญิง	70
12 แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ระหว่างอาจารย์แพทย์ ที่มีกลุ่มอายุแตกต่างกัน	71
13 แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิต รายข้อ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างอาจารย์แพทย์ ที่มีกลุ่มอายุแตกต่างกัน	72
14 แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพ ชีวิตในมิติ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างอาจารย์แพทย์ พรีคลินิกกับคลินิก	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิต รายข้อ ระหว่างอาจารย์แพทย์พรีคลินิกกับคลินิก ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	73-74
16	แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตในมิติ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างอาจารย์แพทย์ที่มีกับไม่มีตำแหน่งบริหาร	74
17	แสดงผลของการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิต รายข้อ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างอาจารย์แพทย์ที่มีกับไม่มีตำแหน่งบริหาร	75-76
18-21	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมิตินานโดยรวม ระหว่างกลุ่มอาจารย์แพทย์ที่มีอายุราชการแตกต่างกัน	77-78
22-93	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อข้อคำถาม ระหว่างกลุ่มที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกัน	79-114
94-109	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อข้อคำถาม ระหว่างกลุ่มอาจารย์แพทย์ที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน	115-122
110-123	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อข้อคำถาม ระหว่างกลุ่มที่มีภาระงานสอนแตกต่างกัน	123-129

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
124-129	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อข้อความ ระหว่างกลุ่มที่มีภาระ งานบริการ 130-132
130-138	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นที่มีต่อข้อความ ระหว่างกลุ่มการทำงานพิเศษ นอกเวลาที่ต่างกัน 133-137